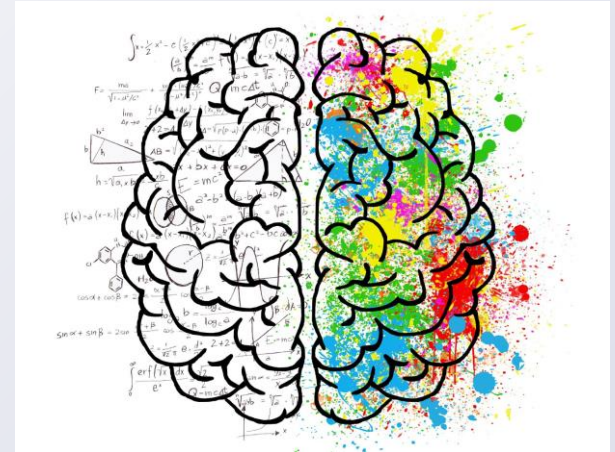

Modul 2:

Forståelse af kognitiv og social udvikling hos unge med ASF

1. **Forstå** kognitiv og social udvikling hos unge med ASF
2. **Lære** at støtte den kognitive og sociale udvikling hos unge med ASF
3. **Identificere** de kognitive og sociale udfordringer for unge med ASF
4. **Skelne** mellem den adfærd, der udløses af de underliggende kognitive og sociale udfordringer.
5. **Anvende** den teoretiske viden til passende respons, når man står over for unge mennesker med

Hvordan definerer du kognitiv og social udvikling?

Kognitiv udvikling hos unge med ASF

Alle er forskellige, og de kognitive færdigheder hos unge med autisme spektrumforstyrrelser (ASF) varierer fra person til person. Disse færdigheder kan forbedres over tid.

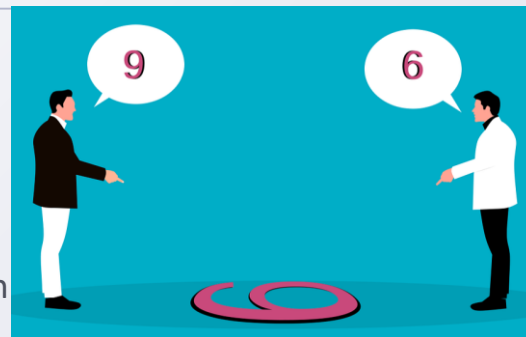

- ▶ De kognitive styrker og svagheder udvises typisk af personer med ASF og omfatter vanskeligheder med at forudsige andres adfærd baseret på deres tanker og følelser (såkaldt theory of mind) og problemer med at regulere og kontrollere deres adfærd (kaldet eksekutiv funktion), kombineret med en evne til at opdage dele af objekter eller små detaljer.

Science Daily, source; society for research in child development, sept 2010: <https://www.sciencedaily.com/releases/2010/09/100915080429.htm>

ASF og Theory of mind

- ▶ Theory of mind er evnen til at forstå, at andre mennesker ikke deler de samme tanker og følelser, som vi gør. Det er også evnen til at erkende, at andre har deres egne tanker og følelser, og forstå, hvorfor de opfører sig på en bestemt måde.
- ▶ På grund af vanskeligheder med Theory of Mind kan unge med ASF tro, at andre ved, hvad de tænker eller føler, og de kan have svært ved at se tingene fra andres perspektiv.
- ▶ Udfordringer med Theory of Mind er en af hovedårsagerne til, at unge med ASF har svært ved at navigere i social interaktion.

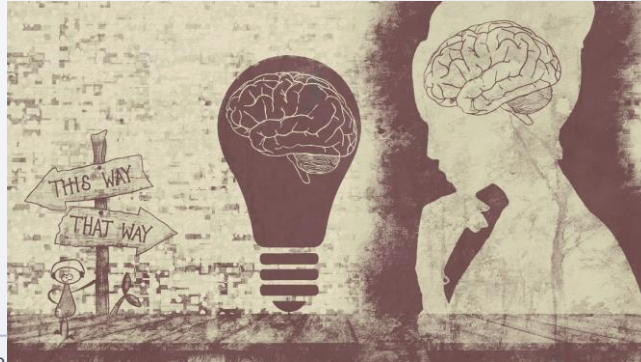

Source: Autism & Cognitive Development, August 2019 by BabySparks; <https://babysparks.com/2019/08/30/autism-cognitive-development/>

ASF og eksekutive Funktioner

- ▶ Eksekutive funktioner er en række kognitive færdigheder, der hjælper os med at regulere, kontrollere og styre vores tanker og adfærd. Det er almindeligt, at unge mennesker med ASF har problemer med følgende i forskellig grad:
 - ▶ Planlægning - En person kan have svært ved at planlægge de trin, der er involveret i forskellige opgaver, lige fra at tage sko på til at gå på indkøb.
 - ▶ Arbejdshukommelse - Det handler om at kunne holde information i hovedet længe nok til at bruge den.

Source: Autism & Cognitive Development, August 2015 by BabySparks, <https://babysparks.com/2015/06/30/autism-cognitive-development/>

ASF og eksekutive Funktioner

- ▶ Opmærksomhed - Personer med ASF **kan have** en forbløffende evne til at fokusere på noget, men kæmper ofte med at flytte opmærksomheden fra en ting til en anden og tilbage igen. Det kan også være svært at filtrere information for at beslutte, hvad man skal være opmærksom på.
- ▶ Igangsætte - Mennesker med ASF **kan have** svært ved at påbegynde opgaver eller komme på ideer på egen hånd.
- ▶ Kontrollere følelser og adfærd - Mennesker med ASF **kan mangle** impulskontrol, hvilket kan vise sig som store følelser, udadreagerende adfærd eller adfærd som at gynge, dreje rundt eller baske med hænderne.
- ▶ Flexibilitet - Overgange og uventede ændringer i rutiner eller planer er almindelige for mennesker med ASF.

Source: Autism & Cognitive Development, August 2019

[v/08/30/autism-cognitive-development/](https://www.youtube.com/watch?v=08/30/autism-cognitive-development/)

Social udvikling hos unge med ASF

- ▶ Unge med ASF oplever ofte vanskeligheder med sociale og følelsesmæssige færdigheder i varierende grad.
- ▶ Forskning tyder på, at det kan skyldes, at visse områder af hjernen, der er knyttet til social-emotionel funktion, er mindre udviklede hos personer med ASF.
- ▶ Mens alle personer med ASF i en eller anden grad har udfordringer med at navigere i en verden af følelser og social interaktion, kan kvalitetsintervention hjælpe børn og unge med ASF med at forbedre deres social-emotionelle færdigheder.

Source: Autism & Social-Emotional Development, August 2019 by BabySparks; <https://babysparks.com/2019/08/26/autism-social-emotional-development/>

At forstå og udtrykke følelser

- ▶ Unge med ASF har ofte svært ved at aflæse, fortolke og reagere hensigtsmæssigt på andres følelser.
- ▶ Det kan også være svært for dem at imitere følelser og føle empati.
- ▶ Det er vigtigt for andre at forstå, at en person med ASF ikke med vilje er uhøflig eller ligeglad - de har simpelthen ikke evnerne til at forstå, hvordan man f.eks. gengælder et smil eller viser bekymring, hvis nogen er ked af det.

Source: Autism & Social-Em

[emotional-development/](#)

At være opmærksom på ansigtsudtryk

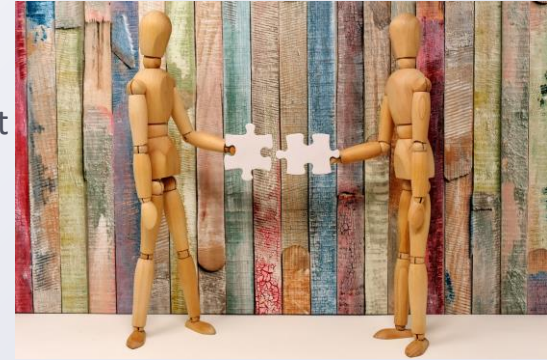
- ▶ Unge med ASF scanner **måske** en persons ansigt på en anden måde end deres typisk udviklede jævnaldrende.
- ▶ Normalt, når vi har en samtale, fokuserer vi først på en persons øjne og går derefter videre til resten af ansigtet.
- ▶ En person med ASF fokuserer derimod **måske** kun på den anden persons mund, som giver mindre følelsesmæssig information end øjnene..

Source: Autism & Social-Emotional Development, August 2019 by BabySparks; <https://babysparks.com/2019/08/26/autism-social-emotional-development/>

At deltage i fælles aktiviteter

- ▶ Når man deltager i fælles aktiviteter, vil gruppen fokusere på det samme. Denne fælles opmærksomhed **kan være** vanskelig for unge med ASF.
- ▶ Det **kan også være** en udfordring for unge med ASF at forstå andres perspektiv og intentioner i en fælles aktivitet, samt at deltage i turtagningsaktiviteter, herunder samtale.
- ▶ Ofte vil kompensationen (hvis det er muligt) være at se på jævnaldrende og andre mennesker, de kender godt, for at se, hvordan de skal reagere, når de konfronteres med ukendte eller uventede hændelser.

Udfordringerne ved kognitiv og social udvikling for unge med ASF

Den kognitive og sociale udvikling supplerer hinanden, hvilket betyder, at hvis du har vanskeligheder i din kognitive udvikling, vil du også have vanskeligheder socialt og omvendt.

Tab 1

Tab 2

Tab 3

I hvilke situationer bliver udfordringerne tydelige

Ofte vil du se vanskelighederne i forskellige sociale sammenhænge, fra at møde nye mennesker og indlede smalltalk, til at være en del af en større gruppe mennesker, hvor du skal deltage i en aktivitet, der kræver samarbejde med andre.

Selvfølgelig vil graden af vanskeligheder variere fra person til person og fra situation til situation.

Tab 1

Tab 2

Tab 3

Husk:

For at støtte og inkludere unge med ASF er det vigtigt at være opmærksom på de udfordringer, de står over for hver dag, og huske, at selv om de har vanskeligheder, skal de stadig behandles med ligeværd og respekt.

Tab 1

Tab 2

Tab 3

Følelsesmæssig udvikling: teenagere med autismespektrumforstyrrelser

https://www.youtube.com/watch?v=_loGbbOwsFs&t=80s

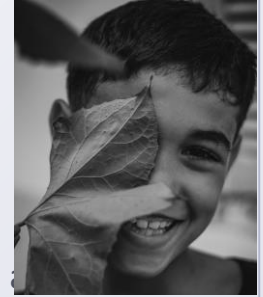
Følelsesmæssige udfordringer

- ▶ Den unge kan have brug for hjælp til at genkende følelser, f.eks. verbal spejling: "Jeg kan se, at du er forvirret" eller "gjorde det dig glad".
- ▶ De kender måske ordene og navnene for forskellige følelser, men har stadig svært ved at genkende disse følelser hos sig selv og andre, især når de er oprørte.
- ▶ De kan også have svært ved at genkende andre menneskers ansigtsudtryk, tonefald eller kropssprog.

Source: Raisingchildren.net <https://www.raisingchildren.net/autism/developmental/social-emotional-development/recognising-understanding-emotions-autistic-children-teens>

Forstå og acceptere følelser

- ▶ Hvis den unge forstår, hvorfor han føler, som han gør, kan det hjælpe ham med at acceptere sine følelser.
- ▶ Som en del af at forstå følelser er det vigtigt for omgivelserne at validere følelserne og hjælpe med at beskrive dem med ord samt hjælpe med at forstå, hvorfor han har det, som han har det.

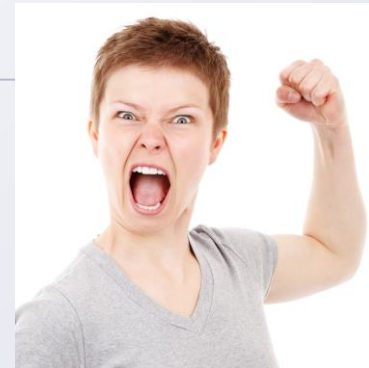
Source: Raisingchildren.net.au, <https://raisingchildren.net.au/autism/developmental/understanding-emotions-autistic-children-teens>

[t-understanding-](#)

Forstå og acceptere følelser

- ▶ Stærke følelser kan være overvældende for mennesker med ASF, især hvis de er børn eller unge. De har ofte brug for hjælp til at håndtere stærke følelser og falde til ro efter dem.
- ▶ Man kan lære forskellige strategier og teknikker til at håndtere disse følelser, f.eks. at tage dybe indåndinger og trække sig tilbage til et "sikkert" sted, f.eks. et stille rum.
- ▶ Husk, at det kræver øvelse at lære at håndtere stærke følelser, og at man bedst lærer det, når man er rolig. Det vil gøre det lettere at huske og bruge, når man føler sig stresset eller overvældet.

▶ Source: Raisingchildre.net.au, <https://raisingchildren.net.au/autism/de/emotions-autistic-children-teens>

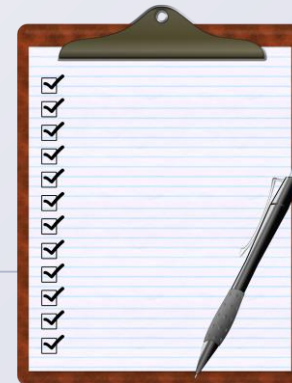
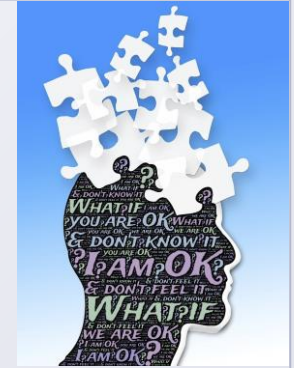
<https://raisingchildren.net.au/autism/de/emotions-autistic-children-teens>

Trin til vellykket føleleshåndtering

- ▶ Selvbevidsthed - At blive mere bevidst om personlige tanker, adfærd og fysiske tilstande, som er forbundet med ASF, er vigtigt for den unge, så han kan bemærke de tidlige tegn på at miste kontrollen over sine følelser.
- ▶ Det kan være en hjælp at skrive en liste over de ændringer, han lægger mærke til, når han begynder at føle behov for at overreagere på noget.

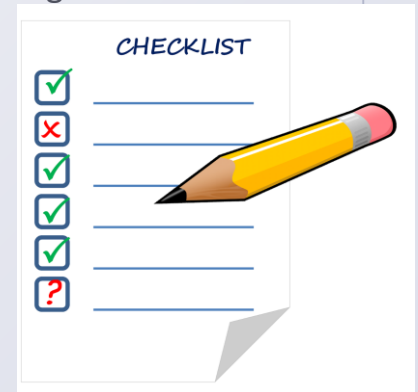
Source: MyAsbergersChild.com <https://www.myasbergerschild.com/2017/02/aspergershigh-functioning-autistic.html>

Strategier til at støtte følelsesmæssig udvikling

- ▶ Hjælp den unge med at udvikle en følelshåndteringsjournal - det kan også være en hjælp at føre dagbog eller et diagram over situationer, der udløser stærke reaktioner. Anfør situationen, graden af frustration på en skala fra 1 til 10 og de mestringsstrategier, der hjalp ham med at overvinde eller reducere frustrationsfølelserne..

Hvordan støtter jeg kognitiv og social udvikling?

- ▶ Da de fleste af de kognitive udfordringer, som en person med autisme står over for, forekommer på det eksekutive niveau, såsom planlægning, beslutningstagning, følelsesmæssig selvkontrol og korttidshukommelse, kan han drage fordel af kognitive aktiviteter, f.eks. puslespil, spil med andre jævnaldrende, hvor man skiftes.

Strategier til støtte kognitiv og social udvikling?

- ▶ Målet med de kognitive aktiviteter bør være at øve de kognitive færdigheder, helst i en form for social sammenhæng.
- ▶ Når man kæmper med at passe ind i sociale sammenhænge, er man nødt til at øve sig for at opnå forbedringer.
- ▶ Sociale aktiviteter til forbedring af sociale interaktioner kan omfatte: Kortspil, brætspil, kunstundervisning, holdsport osv.

Source: Brain Activities for Autism. <https://braintherapymts.com/cognitive-activities-for-autism/>

Strategier til støtte kognitiv og social udvikling?

- ▶ Og endelig er en måde at støtte kognitiv og social udvikling på at fokusere på livsfærdigheder.
- ▶ For at kunne leve sit liv så uafhængigt som muligt, har man brug for livsfærdigheder.
- ▶ Det kan omfatte sikkerhed, egenomsorg og daglige aktiviteter, som en person, der bor alene, selv skal udføre, f.eks. personlig hygiejne, indkøb, offentlig transport osv.
- ▶ En person med ASF kan gøre store fremskridt i sin forståelse af verden omkring dem. Det gælder især, når de støttes i deres kognitive og sociale udvikling af deres omgivelser.

- ▶ Source: Braintherapypmts, may 2022; Cognitive Activities for Autism [activities-for-autism/](https://www.activities-for-autism/)

Spørgsmål

Vær så forudsigelig som muligt, og hvis det er nødvendigt at være fleksibel i samtalen, så giv den unge tid til at tilpasse sig det nye emne.

Hvordan kan jeg støtte den unge med ASF i hans kognitive og sociale udvikling på en respektfuld og ligeværdig måde?

Vær præcis i din kommunikation. Fortæl den unge, hvad du følte, og hvad du tænkte. Forvent ikke, at han er i stand til at forstå underliggende hentydninger, sarkasme eller ironi.

Vær nysgerrig; hvordan oplever den unge sine udfordringer? Hvilke situationer er særligt vanskelige? Har han nogle hjælpsomme strategier i sådanne situationer?

Hvis du planlægger en ny daglig aktivitet, så sørg for at tage det skridt for skridt, ingen multitasking og ikke for mange distraktioner fra omgivelserne. Lav f.eks. en skriftlig plan, brug billeder eller andre visuelle hjælpemidler for at hjælpe

Og Husk:

- ▶ Fokuser altid på styrkerne og ikke på udfordringerne og vanskelighederne - hvis vi vil lære nye færdigheder i livet, er vi nødt til at bygge på vores styrker og ikke på vores vanskeligheder.
- ▶ Behandl altid hinanden på en respektfuld og ligeværdig måde - tag hensyn til hinandens mangler.
- ▶ Fokuser på personen og ikke på diagnosen

Evaluering

Skriv det korrekte svar I boksene

Har alle unge samme grad af kognitive og sociale udfordringer?

Hvad betyder "theory of mind"?

Hvad er eksekutive funktioner?

Hvilke situationer er ofte de mest udfordrende for unge med ASF?

Skriv det korrekte svar I boksene

Har alle unge samme grad af kognitive og sociale udfordringer?

Nej, det er forskelligt fra person til person

Hvad betyder "theory of mind"?

Evnen til at forstå, at andre mennesker ikke deler de samme tanker og følelser som os, og derfor har svært ved at se tingene fra andres perspektiv.

Hvad er eksekutive funktioner?

Et sæt kognitive færdigheder, der hjælper os med at regulere, kontrollere og styre vores tanker og adfærd.

Hvilke situationer er ofte de mest udfordrende for unge med ASF?

Sociale situationer

SPØRGSMÅL 1: *Har alle unge mennesker med ASF udfordringer I sociale situationer?*

Mulige svar

- A. Sandt
- B. Falsk

SPØRGSMÅL 1: *Har alle unge mennesker med ASF udfordringer i sociale situationer?*

Mulige svar	A. Sandt B. Falsk
Korrekt svar	A. Falsk
Respons på korrekt svar	Tillykke, du svarede korrekt
Respons på forkert svar	Ups prøv igen. Det korrekte svar er B "Falsk". Ikke alle unge mennesker med ASF er udfordret i sociale situationer, men det er ofte en udfordring for mange unge mennesker med ASF

SPØRGSMÅL 2: Hvis du har ASF, vil de kognitive og sociale udfordringer forblive de samme hele livet

Mulige svar

- A. Sandt
- B. Falsk

SPØRGSMÅL 2: Hvis du har ASF, vil de kognitive og sociale udfordringer forblive de samme hele livet

Mulige svar	A. Sandt B. Falsk
Korrekte svar	B. False
Respons på korrekt svar	Tillykke, du svarede rigtigt.
Respons på forkert svar	Ups prøv igen. Det rigtige svar er B "Falsk". Ligesom for alle andre mennesker, er det muligt at træne dine kognitive og sociale færdigheder, og derved mindske dine udfordringer

SPØRGSMÅL 3: Når du er sammen med en ung person med ASF, er det vigtigt at huske på

Mulige svar

1. Fokuser altid på styrkerne og ikke på udfordringerne og vanskelighederne.
2. Altid behandle hinanden på en respektfuld og ligeværdig måde
3. Fokuser på personen og ikke på diagnosen
4. Alt det ovenstående

SPØRGSMÅL 3: Når du er sammen med en ung person med ASF, er det vigtigt at huske på

Mulige svar	<ol style="list-style-type: none">1. Fokuser altid på styrkerne og ikke på udfordringerne og vanskelighederne.2. Altid behandle hinanden på en respektfuld og ligeværdig måde3. Fokuser på personen og ikke på diagnosen4. Alt det ovenstående
Korrekte svar	4. Alt det ovenstående
Respons til det korrekte svar	Tillykke, du svarede rigtigt
Respons til det forkerte svar	Ikke helt rigtigt, det korrekte svar er "4".

Kilder

KILDER

- Autism & Cognitive Development, August 2019 by BabySparks; <https://babysparks.com/2019/08/30/autism-cognitive-development/>
- Autism & Social-Emotional Development, August 2019 by BabySparks; <https://babysparks.com/2019/08/26/autism-social-emotional-development/>
- Braintherapytms, may 2022; Cognitive Activities for Autism. <https://braintherapytms.com/cognitive-activities-for-autism/>
- MyAspergersChild.com <https://www.myaspergerschild.com/2017/02/aspergershigh-functioning-autistic.html>
- Pediatric Neurologi, volume 26, issue 5, may 2002, page 349-357
- Raisingchildre.net.au, <https://raisingchildren.net.au/autism/development/social-emotional-development/recognising-understanding-emotions-autistic-children-teens>
- Science Daily, source; Society for research in Child Development. Sept 2010; <https://www.sciencedaily.com/releases/2010/09/100915080429.htm>
- Youtube: Emotional development: Teenagers with Autism Spectrum Disorder https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=_loGbbOwsFs

Afslutning af modulet

[Mere information kan findes på:](#)

www.youthasd.eu

